

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/115967>

Please be advised that this information was generated on 2021-06-19 and may be subject to change.

W. Dijkshoorn, Planschaderecht en privaatrechtelijk schadevergoedingsrecht. Een intern rechtsvergelijkende studie

Diss. Rotterdam, promotoren prof. mr. S.D. Lindenberg en prof. mr. L.J.J. Rogier, Den Haag: BJu 2011, ISBN 9789089745767.

1. Inleiding

Het planschaderecht mag zich in Nederland in een aanhoudende belangstelling verheugen: G.M. van den Broek promoveerde in 2002 op dit onderwerp,¹ Tjepkema besteedt veel aandacht aan leerstukken uit het planschaderecht,² Van Ettehoven buigt zich in zijn oratie over de relatie tussen planschaderecht en nadeelcompensatie.³ Die laatstgenoemde verhouding staat met name in de belangstelling nu bij de wetgever de ambitie bestaat om het planschaderecht in lijn te brengen met het gemeene nadeelcompensatierecht.⁴ In het voorstel voor de Wet nadeelcompensatie en schadevergoeding bij onrechtmatige besluiten is verder door de wetgever opgemerkt dat bij de redactie van de schadevergoedingsbepalingen zo veel mogelijk is aangesloten bij de privaatrechtelijke bepalingen van afdeling 6.1.10 BW.⁵ Dat maakt de relatie tussen regels van planschade en privaatrechtelijk schadevergoedingsrecht niet alleen relevant, maar ook actueel.

Op 15 december 2011 promoveerde Walter Dijkshoorn aan de Rotterdamse Erasmus Universiteit op een intern rechtsvergelijkende studie tussen enerzijds het planschaderecht en anderzijds het privaatrechtelijk schadevergoedingsrecht.⁶ Het is de ambitie van Dijkshoorn om via een rechtsvergelijkend onderzoek helder te krijgen op welke punten harmonisatie van het planschaderecht en privaatrechtelijk schadevergoedingsrecht mogelijk is. Heel concreet: kan het privaatrechtelijk schadevergoedingsrecht bijdragen aan de verdere ontwikkeling van het planschaderecht?

Gelijksoortige exercities zijn in het verleden ook al ondernomen. Ik noem – zeker niet uitputtend – de

preadviezen voor de Vereniging voor Bouwrecht uit 1988⁷ en de uitgebreide rechtsvergelijking die Tjepkema in zijn voornoemde proefschrift maakt tussen de afdeling 6.1.10 BW en het ‘gemene’ nadeelcompensatierecht.⁸ De consensus lijkt al geruime tijd te zijn dat het nadeelcompensatierecht – en dus, zo voeg ik toe, de bijzondere verschijningsvorm daarvan die het planschaderecht is – inderdaad waar nodig moet aansluiten bij het burgerrechtelijke schadevergoedingsrecht. De vraag dient zich dan aan of het onderzoek van Dijkshoorn op dit vlak nieuwe of nuttige inzichten brengt. Die vraag zal ik hieronder beantwoorden.

2. Vorm

Alvorens over te schakelen naar een meer inhoudelijke beoordeling van de dissertatie – uiteraard de kern van een recensie – wil ik toch een aantal opmerkingen maken over de vorm. Die bevat mij namelijk niet in alle opzichten.

Een gemis is in mijn ogen het ontbreken van een (toch alleszins gebruikelijke) lijst van gehanteerde afkortingen, alsmede – veel belangrijker – een lijst van aangehaalde jurisprudentie. Beide lijsten vergemakkelijken het gebruik van een wetenschappelijke publicatie aanzienlijk en behoren mijns inziens eenvoudigweg deel uit te maken van een juridisch proefschrift.

Het proefschrift getuigt daarnaast hier en daar van te veel ‘gemak’: stellingen worden onvoldoende onderbouwd,⁹ vindplaatsen ontbreken¹⁰ en een volledig tekstblok uit het ene hoofdstuk is integraal ‘ingepakt’ in een ander hoofdstuk.¹¹ Iets meer (redactionele) aandacht was hier wel op zijn plaats geweest.

Hoewel ik het zeer toejuich als ook een proefschrift wordt gekenmerkt door een vlotte schrijfstijl moet naar mijn smaak verder worden opgepast voor (te veel) ‘joligheid’. In een curriculum vitae opnemen dat de promovendus ‘momenteel’ het beknopt cv schrijft dat de lezer nu voor zich heeft, is iets wat mij niet kan bekoren, evenmin als het modelleren van een fictieve juridische casus naar de Amerikaanse televisieserie ‘Lost’.¹² Zulks doet afbreuk aan het (toch serieuze) wetenschappelijke karakter van een dissertatie.

3. Inhoud

Het proefschrift bestaat uit een elftal hoofdstukken. Het zijn de hoofdstukken 3 t/m 7 die de kern van het rechtsvergelijkende onderzoek bevatten. In die hoofdstukken vergelijkt Dijkshoorn het planschaderecht en het privaatrechtelijke schadevergoedingsrecht op de navolgende aspecten: de typen voor vergoeding in aanmerking komende schade (hoofdstuk 3), het causaal verband (hoofdstuk 4), de voordeeltorekening (hoofdstuk 5), ‘eigen schuld’/actieve en passieve risicoaanvaarding/schadebepaalkingsplicht (hoofdstuk 6) en tot slot de (wijze van) schadebegroting (hoofdstuk 7).

Als ik mij richt op de inhoud, dan mis ik hier en daar de zorgvuldigheid.

Dat begint al bijvoorbeeld in hoofdstuk 2 waar de stelling wordt geponeerd dat de planschade onder de Wet ruimtelijke ordening (Wro) niets anders is dan die onder de Wet op de Ruimtelijke Ordening minus 2% van het verlies aan inkomen, dan wel van het verlies aan waarde van de onroerende zaak.¹³ Onvermeld

blijft echter dat dit forfait van 2% (dat een kwantificering vormt van het minimale ‘normaal maatschappelijk risico’) niet aan de orde is indien de schadeveroorzakende planologische maatregel ziet op de eigendom van de gelaedeerde. Anders gezegd: het forfait geldt voor indirecte, niet voor indirecte planschade. Bovendien is het forfait niet een ‘maximumaftrek’. Onder omstandigheden kan het bestuursorgaan zeker tot het oordeel komen dat het normaal maatschappelijk risico een hogere aftrek dan die 2% rechtvaardigt.¹⁴

In hoofdstuk 3¹⁵ is de vergoedbaarheid van deskundigenkosten aan de orde. Het gaat dan enerzijds om de kosten van advocaten en anderzijds om de kosten van andere deskundigen (met name schadeadviseurs). In dit verband wordt door Dijkshoorn de stelling geponoerd dat in het privaatrechtelijke schadevergoedingsrecht advocaatkosten die de schadelijgende maakt volledig voor vergoeding in aanmerking komen (voor zover deze naar aard en omvang redelijk zijn) in die gevallen waarin het niet tot een juridische procedure komt (dus: wordt geschikt). Deze door Dijkshoorn in het geheel niet onderbouwde regel lijkt mij noch een rechtsregel, noch een vuistregel te zijn. Op basis van mijn eigen (tamelijk uitgebreide advocatuurlijke) ervaring meen ik dat de vuistregel veeleer tegengesteld luidt: als partijen een privaatrechtelijk geschil buiten rechte oplossen – schikken – is veeleer het uitgangspunt dat elk van partijen de eigen (advocaat)kosten draagt.

In hoofdstuk 6, onder het kopje ‘Een beetje voorzienbaar’,¹⁶ wordt gesteld dat de Afdeling in de uitspraak *Rijsen-Holten*¹⁷ (uit 2004) gedeeltelijke voorzienbaarheid heeft aanvaard. Die stelling is op zichzelf wel juist, maar ik mis in dit verband een verwijzing naar de eerdere uitspraken van de Afdeling van 2 januari 2002,¹⁸ 28 november 2001,¹⁹ en 20 november 2002.²⁰ Nu het manuscript blijkens de verantwoording²¹ is afgesloten op 20 juni 2011 had zelfs de Afdelingsuitspraak van 27 april 2011²² nog kunnen zijn meegenomen. Een proefschrift zou toch moeten streven naar zo veel mogelijk volledigheid.

Die wat karige uitwerking van de ‘gedeeltelijke voorzienbaarheid’ werkt door in het vervolg van het proefschrift. Niet veel later wordt immers²³ de stelling betrokken dat het harde ‘alles of niets’-karakter van de voorzienbaarheid niet steeds even redelijk lijkt uit te pakken. Hier is de vooraf beschreven nuancering ineens verdwenen.

De ‘hardheid’ van het voorzienbaarheids criterium wordt vervolgens geïllustreerd aan de hand van een drietal (vrijwel identieke) Afdelingsuitspraken van 22 april 2009²⁴ waarin voor Dijkshoorn de dragende overweging is dat ‘het voor de hand ligt dat een woonwijk ontsloten moet worden, zodat een redelijk denkend en handelend koper er niet zonder meer van mag uitgaan dat een ontsluitingsweg niet op de gronden tegenover zijn perceel zal worden aangelegd’. Hoewel op deze uitspraken van de Afdeling zeker wel iets valt af te dingen, mag niet onvermeld blijven dat de Afdeling, bij de vraag of sprake is van voorzienbaarheid in die zaken, gewicht toekent aan het feit dat tegenover de woning van verzoekers al een (landbouw)weg was gesitueerd, alsmede dat die straat op de structuurschets was gemarkeerd als ‘concentratie van functies’. Om op basis van een wat onvoldoende genuanceerde weergave van een enkele casus – weliswaar verspreid over drie uitspraken – een kritiek te ontwikkelen en daar zelfs (zie hieronder) een aanbeveling aan te koppelen gaat mij wat (te) ver.

Hoofdstuk 8 is het slothoofdstuk (daarna volgen nog een samenvatting, een literatuurlijst en het al genoemde curriculum vitae), waarin Dijkshoorn niet alleen zijn onderzoeksvragen beantwoord, maar op basis van zijn bevindingen ook de nodige aanbevelingen formuleert. Het antwoord op de onderzoeksvragen luidt bevestigend. Dijkshoorn toont in zijn onderzoek inderdaad aan dat het privaatrechtelijk schadevergoedingsrecht zeker kan bijdragen aan de verdere ontwikkeling van het planschaderecht en – zo voeg ik daar op eigen gezag aan toe – de ontwikkeling van het nauw met het planschaderecht verwante nadeelcompensatierecht. Die enkele conclusie is op zichzelf wellicht niet heel verrassend, maar de onderbouwing

die het onderzoek van Dijkshoorn daaraan ten grondslag legt, maakt haar wel te meer overtuigend. Dat is zeker een meerwaarde van dat onderzoek.

4. Aanbevelingen

Een meerwaarde vormen ook de voornoemde aanbevelingen van Dijkshoorn in (nog steeds) hoofdstuk 8. Die aanbevelingen zoeken aansluiting bij de voornoemde vergelijkingspunten en worden uitgesplitst in drie groepen, namelijk aanbevelingen voor de wetgever, voor de rechter en voor de schadeadviseur. Ik zal enkele van die aanbevelingen uitlichten.

Een aanbeveling aan de wetgever luidt om artikel 6.1 Wro zodanig te wijzigen dat tijdelijk verminderd woongenot (uiteraard als gevolg van een planologische maatregel) voor vergoeding ten titel van planschade in aanmerking komt. Hoewel het aantal te verwachten gerechtvaardigde claims uit hoofde van tijdelijk verminderd woongenot niet hoog zal zijn,²⁵ lijkt mij inderdaad dat dit type claims niet per definitie van vergoeding behoort te worden uitgesloten, in elk geval niet – zoals Dijkshoorn opmerkt – omdat deze schade het normaal maatschappelijk risico nooit zal overstijgen.

Een andere aanbeveling die Dijkshoorn de wetgever aan de hand doet, is het opnemen (in afdeling 6.1 Wro) van een set op artikel 6:97 en 6:105 BW gelijkende artikelen. Hoewel in het planschaderecht al lang wordt gewerkt met de benaderingen die uit die artikelen spreken, lijkt het Dijkshoorn toch goed die basis ook met zoveel woorden in de wet te verankeren.

Waar het gaat om de figuur van de actieve risicoaanvaarding roept Dijkshoorn de rechter, in het bijzonder de Afdeling, wat minder streng vast te houden aan het ‘alles of niets’-karakter van die voorzienbaarheid. Deze oproep is mij (met de hiervoor aangebrachte nuancering) uit het hart gegrepen. In sommige uitspraken van de Afdeling – en Dijkshoorn geeft daarvan uiteraard voorbeelden – lijkt het inderdaad alsof te ver is afgedwaald van wat voor een redelijk handelende koper redelijkerwijs voorzienbaar was ten tijde van aankoop.

Ook op het punt van de schadebegroting doet Dijkshoorn aanbevelingen, zowel aan de rechter als aan de planschadeadviseur. Op de in dat verband aangesneden problematiek ga ik graag wat dieper in.

5. Schadebegroting

Dijkshoorn uit (onder meer) de wens dat de rechter het planschadebesluit minder terughoudend toetst, dat de door de gemeente ingeschakelde deskundige wordt beschouwd als een partijdeskundige en dat strenge eisen worden gesteld aan een planschadetakatie. De planschadeadviseurs zouden hun rapportages moeten 'uniformeren' en motiveren en bij hun werk rekening moeten houden met 'wetenschappelijke inzichten'.

Dijkshoorn schetst overtuigend hoe dominant de positie van die adviseur is en hoe relatief onaantastbaar zijn positie.²⁶ Hij beschrijft daarnaast hoe de (bestuurs)rechter vanwege de 'kennisparadox' niet altijd even goed geëquipeerd is om de adviezen van die deskundigen inhoudelijk te beoordelen: de planschadedeskundige is een in hoge mate gespecialiseerde 'repeat player', de planschaderechter in veel gevallen een jurist met bijzondere kennis van het bestuursrecht, maar zeker geen taxateur. De rechter zal om deze redenen een alleszins begrijpelijke natuurlijke neiging hebben om de adviseur (althans het bestreden besluit waarin wordt voortgebouwd op de bevindingen van die adviseur) zo mogelijk te volgen.²⁷

Hoewel de rechter dus zeker moet trachten voldoende kritische distantie te betrachten ten opzichte van een door het bestuursorgaan ingewonnen planschadeadvies is het natuurlijk een illusie te veronderstellen dat een rechter tot schadevaststelling kan komen zonder over enig advies te beschikken. In het onteigeningsrecht is een dergelijk schadeadvies niet voor niets een standaard (door de wet voorgeschreven) onderdeel van de procedure. In het planschaderecht is dat niet het geval. Gezien de aanzienlijke kosten die een dergelijke tussenstap met zich brengt, zou ik daar ook niet voor willen pleiten. Een en ander maakt dat de inschakeling van eigen deskundigen door de rechter in planschadezaken een betrekkelijke uitzondering zal zijn en

de rechter toch zijn oordeel zal moeten baseren op de door partijen ingebrachte schaderapporten. Ik ben het in dat verband niet geheel eens met de suggestie van Dijkshoorn dat het rapport van de door de overheid ingeschakelde schadeadviseur door de rechter als een partijrapport moet worden behandeld.²⁸ Mijn (praktijk)ervaring is in elk geval niet dat deze adviseurs niet in volle onafhankelijkheid hun werk uitvoeren. Dat wil niet zeggen dat de kwaliteit van deze rapportages niet van tijd tot tijd te wensen overlaat. De rechtspraak van de Afdeling laat echter juist zien dat ingeval het door de overheid aan het planschadebesluit ten grondslag gelegde rapport getuigt van 'onzorgvuldige totstandkoming' of andere 'ernstige gebreken' niet zonder meer door het bestuursorgaan op een dergelijk advies mag worden afgegaan. Een advies dat bestemd is om te worden gebruikt als grondslag voor een door de gemeente te nemen besluit inzake planschadevergoeding dient volgens de Afdeling inzicht te geven in de gedachtegang die tot het advies heeft geleid, zodanig dat de juistheid en zuiverheid van het advies en de daarin gehanteerde berekeningsmethodiek kunnen worden beoordeeld door zowel de opdrachtgever (de gemeente) alsook door andere betrokkenen die daarbij een eigen belang hebben.

Nogmaals, voor zover ik kan overzien voldoet een groot deel van de planschadeadviezen aan deze regels. Het enige aspect dat nog wel eens ontbreekt is een daadwerkelijke onderbouwing van de uiteindelijke waardering. Waarom kan niet standaard in een planschadeadvies ter nader onderbouwing van een taxatie worden verwezen naar vergelijkingstransacties?²⁹ Dat zou de aanvaardbaarheid van het advies zeker ten goede komen. 'Wetenschappelijke inzichten' – wat dat in dit verband ook mogen zijn – hoeven naar mijn smaak, anders dan in de aanbeveling van Dijkshoorn, niet in het advies te worden benoemd.

Overigens wil ik op deze plek niet onopgemerkt laten dat ook, of misschien wel juist, door verzoekers tot planschadevergoeding overgelegde tegenrapporten dikwijls niet voldoen aan de daaraan te stellen eisen.³⁰ De

Afdeling heeft immers duidelijke criteria gegeven waaraan een tegen-taxatie of tegenrapport ter onderbouwing van het standpunt dat de door de gemeente ingeschakelde adviseur tot een onjuiste schadevaststelling is gekomen minimaal moet voldoen. Bij een dergelijk tegenrapport kan in de eerste plaats niet worden volstaan met zomaar een andere conclusie of een ander schadebedrag. Aan-nemelijk zal moeten worden gemaakt dat het schadeadvies van de gemeentelijke adviseur onzorgvuldig tot stand is gekomen dan wel anderszins (inhoudelijk) onjuist is. In de tweede plaats zal een afwijkend schadebedrag in het tegenrapport moeten worden gemotiveerd. Dit schadebedrag moet ten derde ook concreet zijn en niet de keuze laten tussen bijvoorbeeld een waardedaling van 5 of 10%. Tenslotte zal een marginaal verschil in taxatie in beide rapporten niet ertoe leiden dat het rapport van de gemeentelijke planschadeadviseur terzijde moet worden geschoven. Indien het tegenrapport aan al deze eisen voldoet, zal de gemeente dat rapport zeker niet zondermeer terzijde mogen schuiven en rust op de gemeente de verplichting om gemotiveerd in de besluitvorming aan te geven waarom (eventueel) toch aan de rapportage van de gemeentelijke adviseur wordt vastgehouden. Ik meen dat het door Dijkshoorn geschetste beeld van de 'inzet van deskundigen' completer zou zijn geweest als Dijkshoorn ook deze kanttekening in zijn proefschrift had opgenomen.

6. Bijstand

Een vraag die nauw verband houdt met de hiervoor besproken kwesties van de opstelling van de rechter en de invloed van (door het bestuursorgaan ingeschakelde) schadedeskundigen is de vraag of een normale burger wel in staat is om zonder (partij)deskundige een rol van betekenis te spelen in de planschadeprocedure. Dijkshoorn meent van niet³¹ en ik ben dat wel met hem eens. De gemiddelde burger zal een deskundige moeten raadplegen om een beeld te kunnen krijgen van een aan de gemeente uitgebracht schadeadvies. Vervelend is echter dat het inschakelen van een deskundige risicovol is in die zin dat de burger zelf de kosten moet dragen als blijkt dat hij

geen recht heeft op planschadevergoeding. Hier hanteert de Afdeling (sinds 1996) de hoofdregel dat, indien bij de schadevaststelling in het kader van nadeelcompensatie zowel het invoeren van de bijstand als de kosten daarvan redelijk zijn te achten, deze kosten deel moeten kunnen uitmaken van de te vergoeden schade.³² Die regel lijkt op de ‘dubbele redelijkheidstoets’ uit het onteigeningsrecht, zij het dat hier de kosten tot onderdeel van de schade worden gemaakt, terwijl dat in het onteigeningsrecht niet het geval is.³³ Deze positieve grondhouding van de Afdeling is in de rechtspraak nadien echter zozeer genuanceerd dat Mulder (in 2004) terecht tot de conclusie komt dat het antwoord op de vraag of het invoeren van bijstand van deskundigen in het kader van planschade en andere nadeelcompensatieverzoeken redelijk is, zeer sterk afhankelijk is van de omstandigheden van het geval en het moment waarop de bijstand wordt ingeschakeld.³⁴ De jurisprudentie is casuïstisch en om die reden bestaat bij de gelaedeerde terughoudendheid rondom de inschakeling van deskundigen. Professionele bijstand zoekt hij – zo leert de ervaring – betrekkelijk zelden en dan nog slechts op een ‘bescheiden’ niveau, zoals een plaatselijke makelaar. Het bestuursorgaan daarentegen heeft niet alleen een (weliswaar onafhankelijke) schadeadviescommissie ter beschikking, maar is bovendien voorzien van een ambtelijk apparaat en eigen rechts- en schadekundige adviseurs. Daarmee dreigt de ‘equality of arms’ in het gedrang te komen.³⁵

Ik ondersteun dan ook de wens van Dijkshoorn dat gestreefd moet worden naar een meer gelijkwaardige positie van partijen. Helaas werkt Dijkshoorn niet nader uit hoe die positie zou kunnen worden bereikt en gaat het de reikwijdte van een rensie te buiten om hier mijn eigen ideeën dienaangaande te ontvouwen.

7. Slotsom

Ik kom tot een afronding. Het moge duidelijk zijn dat mijn eindoordeel over het hiervoor besproken proefschrift niet onverdeeld positief is. Het rechtsvergelijkende onderzoek is verhelderend, de aanbevelingen zijn hier en daar prikkelend, maar er

is sprake van te veel slordigheid en onvolledigheid. ‘Plus est en vous’³⁶ zijn de woorden die na lezing bij mij opkomen: er zit meer in, maar helaas is niet alles er uitgekomen. Dat neemt niet weg dat het werk van Dijkshoorn andermaal laat zien dat de discussie over de ontwikkeling van het planschaderecht (en in breder verband: het nadeelcompensatierecht³⁷) voorlopig nog niet ten einde is.

Jacques Sluysmans³⁸
Den Haag, december 2012

1. G.M. van den Broek, *Planschadevergoeding. Het recht op schadevergoeding bij wijziging van het planologische regime* (diss. Utrecht), Deventer: Kluwer 2002.
2. M.K.G. Tjepkema, *Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel. Een onderzoek naar nationaal, Frans en Europees recht*, Alphen aan den Rijn: Kluwer 2010.
3. B.J. van Eettekoven, *Wat is normaal? Van planschade naar nadeelcompensatie* (oratie Amsterdam UvA), Amsterdam: Vossiuspers 2011.
4. *Kamerstukken II*, 2010/11, 32 621, nr. 3, p. 17-18. Zie uitgebreid: G.M. van den Broek, ‘Wetsvoorstel nadeelcompensatie in de Awb’, *TBR* 2011, p. 984-994.
5. *Kamerstukken II*, 2010/11, 32 621, nr. 3, p. 20.
6. Het proefschrift is ook besproken door E. van der Schans, *TBR* 2012, p. 907-910.
7. Th.G. Drupsteen, E. van der Schans & R.S. Meijer, *Vergelijkend schadevergoedingsrecht*, preadviezen voor de Vereniging voor Bouwrecht, Deventer: Kluwer 1988.
8. Tjepkema 2010, p. 285-353.
9. Hier kom ik later – bij de inhoudelijke analyse – nog nader op terug.
10. Ook hier kom ik later – bij de inhoudelijke analyse – nog nader op terug.
11. Zie Dijkshoorn 2011, p. 147 en p. 165.
12. Dijkshoorn 2011, p. 83-90.
13. Dijkshoorn 2011, p. 21-22.
14. Zie hierover uitgebreid M.K.G. Tjepkema, ‘Planschade als maatschappelijk ongemak? Een beschouwing naar aanleiding van ABRvS 29 februari 2012, LjN BV7254 (Vugts)’, *TBR* 2012, 84.
15. Dijkshoorn 2011, p. 65-66.
16. Dijkshoorn 2011, p. 115.
17. ABRvS 31 maart 2004, *BR* 2004, 772, m.nt. J.W. van Zundert.
18. *BR* 2002, 721 (*Tilburg*).
19. *AB* 2002, 99 (*Groot-Salland*).
20. *BR* 2003, 97, m.nt. J.W. van Zundert (*Apeldoorn*).
21. Dijkshoorn 2011, p. 8.
22. *AB* 2011, 145, m.nt. B.P.M. van Ravels (*Breda*).

23. Dijkshoorn 2011, p. 118.
24. *LjN* BI1848, BI1847 en BI1846 (*Zaanstad*).
25. Zie P.J.J. van Buuren e.a., *Van WRO naar Wro*, Den Haag: IBR 2008, p. 138.
26. De standaardformule van de Afdeling luidt: ‘Indien uit een advies van een door een bestuursorgaan benoemde deskundige op objectieve en onpartijdige wijze blijkt welke feiten en omstandigheden aan de conclusies ervan ten grondslag zijn gelegd en deze conclusies niet onbegrijpelijk zijn, mag dat bestuursorgaan bij het nemen van een besluit op een verzoek om vergoeding van planschade van dat advies uitgaan, tenzij concrete aanknopingspunten voor twijfel aan de juistheid of volledigheid ervan naar voren zijn gebracht.’ Zie – voortbouwend op eerdere jurisprudentie – recent: ABRvS 11 januari 2012, zaaknr. 201107342/1/H2 18 januari 2011, zaaknr. 201105155/1/H2 en 25 januari 2012, zaaknr. 201107796/1/A2.
27. Vergelijk ook: J.A.M.A. Sluysmans, *De vitaliteit van het schadeloosstellingsrecht in onteigeningszaken* (diss. Leiden), Den Haag: IBR 2011, p. 179-184.
28. Zie ook in die zin Van der Schans 2012, p. 909-910.
29. Zie de eisen die de Afdeling (wel) stelt bij de begroting van de inbrengwaarde ex artikel 6.13 lid 5 Wro, aldus ABRvS 25 mei 2011, *LjN* BQ5950 (*Wierden*) en 9 februari 2011, *LjN* BP3700 (*Nunspeet*).
30. Frappant is overigens dat in de paragraaf gewijd aan de ‘Contra-expertise en de vergoedbaarheid daarvan’ (p. 138-139) ongenoemd blijft de Afdelingsuitspraak van 31 mei 2006, *BR* 2006, 844, waarin de Afdeling de eisen opsomt waaraan een contra-expertise heeft te voldoen.
31. Dijkshoorn 2011, p. 55.
32. ABRvS 23 september 1996, *BR* 1998, p. 303; ABRvS 1 augustus 1997, *AB* 1998, 37, m.nt. P. van Buuren; ABRvS 1 augustus 1997, *AB* 1998, 38.
33. Zie uitgebreid: J.A.M.A. Sluysmans, *De vitaliteit van het schadeloosstellingsrecht in onteigeningszaken* (diss. Leiden), Den Haag: IBR 2011, p. 103-104. Vergelijk: Dijkshoorn 2011, p. 65-66.
34. F.A. Mulder, ‘Kosten van deskundigen en rechtsbijstand bij planschade en nadeelcompensatie’, *O&A* 2008, p. 58-67.
35. Zie ook: B.P.M. van Ravels, ‘Twijfel zaaien en nadeelcompensatie opstegen. Over bewijswaardering en nadeelcompensatie.’, *AA* 2010, p. 549-550. Vergelijk: Dijkshoorn 2011, p. 55 en p. 139.
36. Davies van de Brugse adellijke familie van Gruuthuse.
37. Zie bijvoorbeeld ook E.L. de Jongh, *De rechtsgronden voor nadeelcompensatie in rechtshistorisch perspectief* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 2012.
38. **Prof. mr. J.A.M.A. Sluysmans is advocaat bij Van der Feltz advocaten in Den Haag en hoogleraar aan de Radboud Universiteit Nijmegen.**